
Тернопіль: Карт-бланш, 2003. – 490 с.

3. Безгін К.С. Порівняльний аналіз процесного та функціонального підходів до управління підприємством / К. С. Безгін, І. В. Гришина // Вісник економічної науки України. – 2009. – № 2. – С. 3.
4. Адлер Ю. П., Щелетова С. Е. Процессное описание бизнеса – основа основ и для системы экономики качества // Стандарты и качество. – 2002. – № 2. – С. 66–69.
5. N. MIEDVIEDIEVA, O. RADKO Management and control of quality parameters of wear-resistant coatings Проблеми тертя та зношування : Наук.-техн. зб. – К.: НАУ, 2014. – Вип. 1 (62). – С. 100–103.
6. Замороко Т. Л. Інтеграція до СОТ: наслідки для легкої промисловості / Т. Л. Замороко // Маркетинг в Україні. – 2013. – № 4. – С. 31–36.
7. Криворучко О. М., Сукач Ю. О. Етапи впровадження процесного підходу до управління підприємствами. Економіка транспортного комплексу. – Вип. 24. – 2014. – С. 5–20.
8. Сухінін Д. В., Маматова Т. В. Процесний підхід до організації діяльності з надання муніципальних послуг.
9. Медведева Н. А. Реалізація процесного підходу до управління якістю зносостійких покриттів. Проблеми тертя та зношування. – К.: НАУ, 2016. – Вип. 1(70). – С. 154–159.
10. Вознюк Т. К. Процесний підхід до вирішення проблем управління якістю / Т. К. Вознюк // Матеріали V міжнародної науково-практ. конф. «Ефективність бізнесу в умовах трансформаційної економіки» (31 травня–2 червня 2012 р.). – Сімферополь : ВіТроПринт, 2012. – С. 78–81.

УДК 502.13

Розбицька Т. В., Сухенко В. Ю.

ВАЖЛИВІСТЬ РОЗРОБКИ ПРОГРАМИ УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГІЧНИМИ РИЗИКАМИ В УМОВАХ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Проблема розробки рекомендацій щодо екологізації виробництва відповідно до чинних нормативних документів і впровадження системи екологічного менеджменту на молокопереробному підприємстві.

Ключові слова: рекомендації, управління ризиком, екологічний аспект, міжнародна стандартизація.

Постановка проблеми. Однією з актуальних проблем у сучасних соціально-економічних умовах є розробка механізмів еколого-економічного управління підприємством, зокрема, формування стратегії управління екологічним ризиком у його рамках.

Управління ризиками – розробка та обґрунтування оптимальних програм діяльності, спрямованих на ефективну реалізацію рішень у сфері забезпечення безпеки. Головний елемент такої діяльності – процес оптимального розподілу обмежених ресурсів для зниження різних видів ризику з метою досягнення такого рівня безпеки населення й навколишнього середовища, якого тільки можна досягти з точки зору економічних і соціальних факторів [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування стратегії управління екологічним ризиком є масштабним управлінським рішенням. Програма управління ризиком

може ґрунтуватися на виборі рівня ризику в межах від мінімального до максимально допустимого.

З точки зору управління екологічним ризиком під аналізом зовнішнього середовища можна розуміти:

- а) екологічний моніторинг звичайного стану природного оточення;
- б) вивчення природо-забруднювальних факторів у досліджуваному регіоні;
- в) аналіз стану здоров'я населення;
- г) дослідження в галузі новітніх природозахисних технологій;
- д) стан екологічної освіти громадян.

Мета досліджень. Мінімізувати збиток підприємства і досягти компромісу між необхідністю витрат на підвищення екологічної безпеки й очікуваною вигодою.

Визначення цілей екологічного управління як один із процесів формування стратегії управління екологічним ризиком, складається з кількох етапів. По-перше, необхідно визначити сенс такого управління, по-друге, треба чітко сформулювати довгострокові цілі екологічного управління, по-третє, потрібно поставити короткострокові цілі. Установлення цілей екологічного управління передбачає побудову ієрархії цілей [1].

Виклад основного матеріалу. Виробнича діяльність будь-якого підприємства тісно пов'язана з природою. Вилучаючи з довкілля та використовуючи необхідні ресурси, а відтак повертаючи їх назад у довкілля у вигляді відходів і забруднення, працівники та керівництво підприємства мають усвідомлювати необхідність збереження довкілля й брати на себе екологічну відповідальність та зобов'язання зменшувати забруднення навколишнього природного середовища.

Екологічний аспект – елемент діяльності підприємства, його продукції чи послуг, який може чинити вплив на довкілля. Наявністю таких аспектів, що чинять більший чи менший екологічний вплив, характеризується кожен етап виготовлення продукції.

Організація повинна встановити й підтримувати процедури ідентифікації екологічних аспектів своєї діяльності, продукції або послуг, які вона може контролювати і на які вона приблизно може впливати, щоб визначити ті аспекти, які надають або можуть надавати значущі впливи на навколишнє середовище. Організація повинна гарантувати, що аспекти, пов'язані з цими значущими діями, враховують під час визначення екологічних цілей організації.

Для молокопереробних підприємств ідентифікацію екологічних аспектів діяльності організації потрібно здійснювати на основі життєвого циклу й технологічних етапів виробництва продукції. Тому потрібно зібрати необхідну інформацію, де вказано можливі негативні впливи на довкілля на всіх стадіях виготовлення продукції [3].

У результаті діяльності підприємства виникають такі екологічні аспекти [2]:

- викиди в повітря;
- скиди стічних вод;
- споживання електроенергії;
- використання води тощо.

Викиди в атмосферу підприємствами молочної промисловості можна розділити на: викиди, супутні основним технологічним процесам; викиди допоміжних цехів і виробництв; викиди, що утворюються під час виробництва енергії і внаслідок використання транспортних засобів з двигунами внутрішнього згоряння. До складу таких викидів підприємств належать різні газо- й пароподібні речовини, а також викиди твердих часток, різноманітні за своїми фізико-хімічними властивостями, токсичністю тощо.

Стічні води підприємств молочної промисловості поділяють на виробничі й господарсько-побутові. Виробничі стічні води утворюються внаслідок виробничих операцій, пов'язаних з миттям технологічного обладнання, тари, підлоги, що забруднені продуктами розпаду молочної продукції (білок, молочний жир, лактоза тощо), господарсько-побутові – води, забруднені мийними засобами, різними реактивами, що використовують у лабораторії (кальцитова й каустична сода, соляна і сірчана кислоти тощо).

У разі скидання стічних вод підприємств молочної промисловості у водоймища без попереднього очищення вони чинять шкідливий вплив на воду. Внаслідок біохімічного окислення органічних сполук, що містяться у стічних водах, з водоймища поглинається велика кількість кисню, внаслідок чого фауна й флора водоймищ можуть загинути.

Характерно споживання електроенергії в молочній промисловості для нагрівання, освітлення, експлуатації обладнання, охолодження. В зимній період підприємство значно більше використовує електроенергії для обігріву і запуску технологічного обладнання, а влітку для охолодження сировини та готової продукції холодильними системами.

У молочній промисловості витрати води на підприємстві становлять у середньому 1000 м³ на добу залежно від потужності цього заводу. Воду використовують у різноманітних технологічних процесах, для санітарно-гігієнічних потреб, у вигляді теплоносія (пара), для миття території тощо.

Тому для подолання та контролювання екологічних аспектів на молокопереробних підприємствах потрібно:

- підвищення ефективності управління відходами;
- зниження рівня забруднення атмосфери;
- зниження рівня споживання води;
- зниження рівня енергоспоживання;
- створення еколого-економічної групи.

ВИСНОВКИ

Основними аспектами, що впливають на навколишнє середовище під час виробництва молочних продуктів, є викиди в повітря, скиди в воду, забруднення ґрунтів та утилізація відходів.

Зазначимо, що система екологічного менеджменту для молокопереробних підприємств є важливою передумовою функціонування та розвитку в довгостроковій перспективі. Керівники повинні розуміти її необхідність та враховувати як один з інструментів сучасного управління. Основним напрямом реалізації екологічної політики на молокопереробних підприємствах повинно бути не тільки розширення заходів екологічної допомоги, а й підтримка та заохочення населення і працівників до збереження навколишнього середовища. Потрібно зрозуміти, що рівень розвитку збереження навколишнього середовища є одним з головних факторів добробуту та якості життя суспільства. Крім заходів компаній, потрібно враховувати дії держави, які повинні ґрунтуватися на: розробленні та затвердженні законодавчої бази, яка забезпечить зацікавленість і стимулюватиме підприємства до активних дій щодо екологічної ситуації суспільства, а не тільки конкретного підприємства; проводити постійну екологічну політику; підтримувати бізнес-структури в реалізації положень та концепцій, які ґрунтуються на збереженні навколишнього середовища; удосконалювати співпрацю з працівниками та населенням у формі соціального діалогу на рахунок збереження природного середовища; поширювати міжнародні стандарти та системи управління в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алієв З. Д., Бурцева М. М. Економічні механізми природокористування // Проблеми довкілля та природних ресурсів. – 2008.
2. Вплив відходів харчової промисловості на довкілля: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eco.com.ua>
3. Костюк О. Д. Фактори забезпечення якості молока в умовах розвитку ринкових відносин // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: економічні науки. – 2006. – №3 (37). – С. 181–184.
4. Система екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосування ДСТУ ISO 14001:2006. – Чинний від 13.03.2006. – К.: Держспоживстандарт України, 2006. – 17 с. (Національний стандарт України).

ВАЖНОСТЬ РАЗРАБОТКИ ПРОГРАММЫ УПРАВЛЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ РИСКОВ В УСЛОВИЯХ МОЛОКОПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Розбицкая Т. В., Сухенко В. Ю.

Проблема разработки рекомендаций по экологизации производства в соответствии с действующими нормативными документами и внедрение системы экологического менеджмента на молокоперерабатывающих предприятиях.

Ключевые слова: управление риском, экологический аспект, международная стандартизация.

THE IMPORTANCE OF DEVELOPMENT PROGRAMME MANAGEMENT IN THE ENVIRONMENTAL RISKS DAIRY PLANTS

Rozbizka T., Sukhenko V.

The problem of the development of recommendations for the greening of production in accordance with existing regulations and the introduction of an environmental management system at milk processing plants.

Keywords: risk management, environmental aspect, international standardization.